

Ympäristöministeriö
Kirjaamo
PL 35
00023 Valtioneuvosto

Lausunto Suomen rakentamismääräyskokoelmien osien C4, D2, D3 ja D5 uusimisesta ja osan C3 kumoamisesta

VIITE: Lausuntopyyntö 28.9.2010, Dnro YM7/6211/2010

Ympäristöministeriö pyytää lausuntoa seuraavista Suomen rakentamismääräyskokoelman asetusehdotuksista:

- C4 Lämmöneristys, ohjeet 2012
- D2 Rakennusten sisäilmasto ja ilmanvaihto, määräykset ja ohjeet 2012
- D3 Rakennusten energiatehokkuus, määräykset ja ohjeet 2012
- D5 Rakennuksen energiankulutuksen ja lämmitystehontarpeen laskenta, ohjeet 2012

Ympäristöministeriön laatimien ehdotusten tavoitteena on toteuttaa rakentamismääräysten rakenteen muutos ja keskimäärin noin 20% tasonkiristys energiamääräyksiin. Rakenteen muutoksella siirrytään rakennuksen kokonaisenergiankulutukseen perustuvaan sääntelyyn, jossa kiinnitetään huomiota myös energiamuodon vaikutukseen primäärienergiakulutukseen ja päästöihin. Myös uusiutuvan energian käytölle asetetaan vähimmäisvaatimus. Uusimistyön taustalla ovat Euroopan unionin ilmasto- ja energiapolitiikan sitoumukset päästöjen vähentämiseksi ja energiatehokkuuden parantamiseksi.

Suomen Arkkitehtiliitto pitää siirtymistä kokonaisenergiankulutukseen perustuvaan tarkasteluun ja ehdotukseen sisältyviä toimenpiteitä hyvinä, sillä ne yhdessä tarjoavat vaihtoehtoja erilaisille valinnoille ja sitä kautta mahdollisuuksia suunnittelulle. On hyvä ettei esityksessä ole kiristetty U-arvoja entisestään, kun edellisestä uudistuksesta on niin lyhyt aika. Erityisen kiitettävää on, että tarkastelu ulottuu rakennuksesta alueeseen. Tarkastelua voisi kehittää Keski-Euroopan tyyliin ottamalla erityyppisille alueille käyttöön eri laskennallisia kertoimia. Maankäytön suunnittelun ja kokonaissuunnittelu-ratkaisujen merkitys on suurempi kuin pelkät U-arvot eikä energiakysymys ole vain erillinen, päälle liimattava asia. Toisaalta mahdollisten suunnitteluratkaisujen runsaus asettaa erityisiä vaatimuksia suunnittelijoiden ammattitaidolle. Toteutuessaan ehdotus haastaa koko rakennusalan päivittämään osaamistaan, sillä tulevaisuudessa tarvitaan erityistä tietoa, taitoa ja uudenlaista ajattelutapaa läpi suunnittelu-, rakentamis- ja rakennuksen huolenpitoprosessin koko elinkaaren ajan.

Kokonaisuuden tarkastelu – mitä ehdotus suunnittelulta edellyttää – ei ole mahdollista ilman erityisosaamista, jota jo nyt pääsuunnittelijoilta vaaditaan. Rakennushankkeiden kokonaistarkastelu on arkkitehtien osaamisen ydintä ja heillä on valmiuksia ja halu ottaa haaste vastaan. Vaadittava osaaminen edellyttää edelleen panostamista erityisesti koulutukseen sen kaikilla tasoilla aina ammatillisesta peruskoulutuksesta yliopistoihin ja toisaalta jo alalla toimivien täydennyskoulutukseen.

Osaamisen kasvattaminen ja asenteiden muuttaminen kaikilla arvoketjun tasoilla samaa tahtia kiristyvien määräysten kanssa on haasteellista, koska uudistuksen tahti on nopea. Tästä kertoo esimerkiksi se, että laskelmien tuottamiseen ei ole vielä olemassa työkaluja, ainakaan kaupallisessa levityksessä. Esitettyjen ehdotusten vaikutukset ovat kuitenkin hitaita, jonka takia niiden seurannan merkitys on tärkeää. Vaikutuksia on seurattava tarkasti ja tulokset tulee tuottaa koko kiinteistö- ja rakentamisalan käyttöön. On tarpeen kehittää avoin seurantajärjestelmä, jotta

ministeriön lisäksi koko kiinteistö- ja rakennusalan on mahdollista oppia tuloksista. Etenkin kun nämä määräykset laittavat käyntiin kehityksen, joka ei saa pysähtyä vain ”kahden uuden ratkaisun keksimiseen”. Tähän liittyy myös toive konkretisoida ympäristöministeriön esitystä ja antaa esimerkkejä ja linjauksia sen tulkinnasta. Aikaisemmin käytäntönä oli julkaista ohjeita uusien määräysten soveltamisesta. Näin olisi tarpeen tehdä nytkin.

Esityksen heikkous koskee korjausrakentamista ja haja-asutusalueella asuvien asemaa. Esitetyt määräykset käytännössä pakottavat haja-asutusalueella asuvat uusiutuvan energian koerakentamiseen. Asetusehdotuksissa tulee Suomen Arkkitehtiliiton mielestä myös tuoda selkeästi esiin, että nämä esitykset koskevat ainoastaan uudisrakentamista. Tämän lisäksi on välttämätöntä tuottaa nopeasti näiden uudisrakentamista koskevien määräysten rinnalle erilliset korjausrakentamista koskevat määräykset. Myös uudisrakentamisen ja korjausrakentamisen välisen rajan tarkempi määrittely olisi tarpeen: miten esimerkiksi laajennusosan tai ullakkokerroksen energiatehokkuus lasketaan. Jotta väärintulkinnolle ei jäisi sijaa, olisi määriteltävä selkeästi, milloin katsotaan olevan kyse korjausrakentamisesta ja milloin uudisrakentamisesta.

Otamme ilolla vastaan kaikki uudet esitykset, joilla on mahdollista nostaa rakentamisen laatua ja joissa tunnistetaan suunnittelun merkitys rakentamisen laadulle. Suunnitteluprosessia esitetyt määräykset kehittävät edellyttäessään todellisten energialaskelmien esittämistä jo rakennuslupavaiheessa, jolloin erityissuunnittelijat saadaan mukaan suunnitteluprosessiin entistä aiemmin. Uusien määräyksien innoittamilla suunnitteluratkaisuilla on onnistuessaan mahdollisuus jopa alentaa rakentamis- ja ylläpitokustannuksia. Esitys tarjoaa mahdollisuuksia tutkia ja toteuttaa myös entistä monipuolisempia ratkaisuja, kuten painovoimainen ilmanvaihto tai muita ei-tekniseen laitteistoon perustuvia suunnitteluratkaisuja.

Rakennushankkeeseen ryhtyvän pitää ymmärtää, että suunnittelu on keskeisessä ja merkittävässä asemassa ja osaamiseen kannattaa aina resursoida riittävästi. Hyvällä ja kokonaisvaltaisella suunnittelulla vaikutetaan rakennuksen koko elinkaareen ja käyttökustannuksiin. Siitä huolimatta hyvä suunnittelu menettää merkityksensä, mikäli taloa ei osata käyttää oikein. Viikin alueen seurantakokemusten mukaan hybridijärjestelmien lisääntyessä vaarana on, ettei niiden huolto- ja käyttöosaaminen ole ajan tasalla. Kiinteistöhuollon merkitys kasvaa ja siihen on kiinnitettävä huomiota. Esitysten toteuttaminen vaatii koko kiinteistö- ja rakennusalan yhteispeliä. Toivottavasti myös rakennustuote- ja rakennusteollisuus ottavat haasteen vastaan ja ryhtyvät kehittämään näiden periaatteiden mukaisia uusia ratkaisuja ja tuotteita.

Suomen Arkkitehtiliitto SAFA ry

Rakennussuunnittelutoimikunnan puolesta

Heini Korpelainen,
rakennussuunnittelutoimikunnan sihteeri